

Lærer Valdemar Vold fortæller om sin indsats som amatørarkæolog skriver i 1938 om sig selv:

"I januar 1904 blev jeg ansat som enelærer i Guldbæk skole. Skolebygningen lå, i de 6 år jeg var der, ved nordsiden af vejen mellem Guldbæk og Volstrup - omtrent midt mellem byerne. Efter min afrejse 1909, flyttedes skolen ned til Guldbæk by, øst for bækken. Et stort lyngtæppe bredte sig nord for skolen, så langt øjet rakte, lige ned til skolens have, nu er lyngen opdyrket. Mange steder kunne jeg i lyngen følge de gamle agerrender, jorden mærkes at have været opdyrket før den sorte pests dage. Beretningen er måske for vidtløftig affattet, og dog kan den have interesse om 200 år."

Klingerhøj, som Valdemar Vold gravede ud, ligger få hundrede meter nordtvest for Guldbæk. Der er tale om en gravkiste fra enkeltgravstiden (3300 – 2800 f. Kr.) i yngre stenalder.

Beretning om udgravning af gravkisten i Klingerhøj

Klingerhøj er en gravhøj på Guldbæk Mark i Øster Hornum sogn. Højen er ca. 13 meter i diameter og ca. 3,5 meter høj, lidt flad i den østlige side. Højen hører til en gård nede i Guldbæk by på den venstre side af bækken. Den tilhørte i 1907 gårdejer Jens Sørensen. Gården er i 1919 gået i arv til sønnen Lars Sørensen, der i 1936 lod højen frede. En fredningspæl af granit: F.M. står i højens sydøstside.

Sidst i maj 1907 hørte jeg nogle skoledrenge tale om den fornøjelse, de havde af at kaste sten efter nogle gamle gravkrukker, de havde fundet i heden øst for bækken. De gravede dem op af jorden, stillede dem på en stor sten og skød til måls efter dem, og det var så morsomt. Jeg blandede mig jo i samtalen og bad dem fortælle mig, når de en anden gang vidste, hvor der var gravurner. På det sted var der ikke flere urner at finde, overbeviste jeg mig om - jeg havde desværre ikke sans for at tage de mange skår hjem og så heller ikke efter om skårene indeholdt gravgods. Det drejede sig om bunden af en høj, der var sløjftet af ploven. Men dette blev optakten til min gravninger, mens jeg var lærer i Guldbæk skole til oktober 1909, da jeg kom til Aalborg.

Nogle dage efter skydningen på urnerne, kom en af drengene, Ludvig og sagde, at hans far ville godt give mig lov til at grave i Klingerhøj på deres mark, hvis jeg havde lyst til det. Jeg sad nogle dage og læste i Sophies Muller's "Vor oldtid" som jeg ejede og noget i "Årbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie" (1898-1901) og jeg følte mig nu bedre rustet til at gå i gang med Klingerhøj.

Den 10. juni 1907 tog jeg fat på gravningen. Aftenen i forvejen havde jeg været oppe og set højen nærmere an. Jeg begyndte i østsiden fra højens fod at grave en ca. 3/4 meter bred rende ind mod højens midte. Snart stødte jeg på håndsten (10-20 cm i størrelse) og ryddede dem med forsigtighed væk. Jeg troede i min ukyndighed, at nu ville der snart vise sig noget - måske urner. Jeg dristede mig derfor ikke mere til at bruge så store våben som spade og skovl, men gik hjem og hentede kuløsen og en lille fejekost. Disse to var mine redskaber til ind i juli.

Omtrent daglig, skolen sluttede i sommerhalvåret kl. 13, lå jeg fra kl. 14 til 20-21 og puslede i min høj, og med en vis spænding. Ca. 1/2 meter under håndstenene dukkede et flintlag op. Igen ca. 1/2 meter nede dukkede et nyt flintlag op, og en dag viste der sig nogle ben på en flad brolægning. Der lå kun de største knogler "lårben" og intet gravgods dernede. Jeg tror ikke jeg har overset noget, thi nu arbejdede jeg kun med en lille graveske, en gammel dolk og en stiv gammel tandbørste. Noget skuffet over ikke at finde lerkar og andet, fjernedes benene og "brolægningen", og jeg fortsatte med min rende ind mod midten af højen.

Omkring d. 10. juli stødte jeg på en granitvæg. Det var den sydøstligste vægsten, og jeg fik fornemmelse af at være over for et "gravkammer", en jættestue. Af den grund mente jeg at indgangen måtte være mod øst, hvorfor jeg gravede min rende nord på langs gravkistens 3 sten. Da jeg af højens form kunne skønne, at der ikke kunne være nogen indgang i østsiden, gik jeg i gang med gravning syd på.

Den 13. juli drejede jeg om sydøsthjørnet og var nu foran de to sydligste overliggere, der begge var faldet ned. Den sydligste overligger var ikke større end at jeg alene kunne skaffe den ud fra højen. Den næste blev fjernet af Jens Sørensen og hans søn Lars, der netop den eftermiddag kom op for at se til gravningen. Ved hjælp af et læssetræ som løftestang lod den sig fjerne. Den blev ikke brugt oppe på sin oprindelige plads ved reguleringen og fredningen i 1936, da den kun havde støttepunkt på en frem-springende top og ville være farlig at lægge op igen. Nu viste sig for mig et jordfyldt rum fyldt til ca. 10 cm fra de store overliggere.

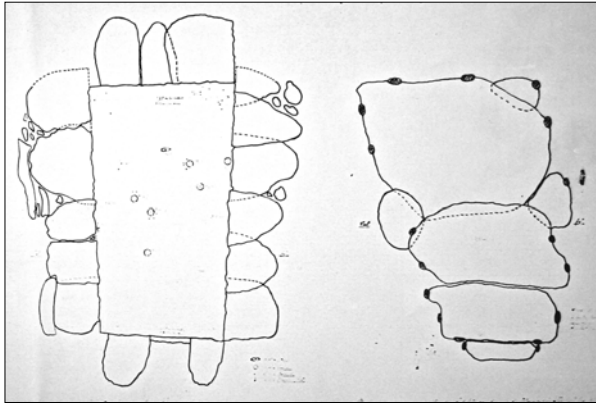

Jeg skrev til min far (da 67 år) om mit interessante fund og fik det svar, at han syntes, jeg skulle lade de døde hvile i fred. Det var nemmere sagt end gjort. Havde højens ejer taget samme stilling til sagen som far, var jeg måske ikke gået videre, men han var, skønt meget indremissionsk, lige så interesseret i sagen som jeg og ytrede langt fra ønske om at lade de døde være i fred. Han mente også, at der nok måtte være gemt kostbarheder inde i det kammer. Det var nok værd at se efter. Jeg lovede ham, at hvis der var guld eller sølv deri, hvad jeg jo tvivlede meget om, skulle han få den findeløn, staten ville give.

Fra 13. juli var mit værktøj kun dolken, tandbørsten og graveskeen og aldrig spaden. Jeg nåede ned i bunden forrest på lyst sand og arbejdede mig således ind i hele kammerets bredde ca. 1,25 m. Så først traf jeg på noget. 25. juli stødte jeg på et lerkar med let udadbøjede sider: 11 cm højt, 12 cm bredt foroven, 8,2 cm bredt i bunden med ornamentering: 5 linier trukne parallelt foroven. Bægeret var fyldt med jord. Således så det ud for en dilettant. Alle de lerkar, jeg fandt i gravkisten var jordfyldte. Lerkar nr. 1 var den beskadigeste, og er repareret af mig. Jeg fortsatte gravningen meget langsomt i hele kammerets bredde, og den 26. juli stødte jeg lige inde ved vestvæggens tredje bæresten, på en noget forvitret huløkse af grønsandsten: 14,3 cm lang og 4,5 cm bred.

29. juli stod jeg igen ved et lerbæger af lignende form og størrelse som det jeg fandt d. 20. juli. Det stod ca. 60 cm nord for første bæger. 4 ravperler var henlagt i kreds syd for bægeret. Jeg lod den stå og arbejdede mig mod øst, i den tanke at finde flere ravperler og henlagt på særlig måde. Under puslen dermed havde jeg ikke lagt mærke til, at en lille pige var kommet ned i kammeret for at byde mig hjem til kaffe. Da jeg vendte mig om, stod hun og trådte i lerkarret. Jeg anså det for tabt og samlede desværre ikke skårene op. Har ofte senere ærgret mig over det.

Tiden for min sommerferie stod for. Den følgende dag (30. juli) arbejdede jeg stærkt på at skaffe det øverste ca. 3/4 jordlag bort for omtrentlig at kunne opmåle gravkisten, inden jeg tog til København og talte om fundet i Nationalmuseet.

Kammeret: 5 indadhældende vægstene i vest - 3,73 m

Kammeret: 6 indadhældende vægstene i øst - 3,88 m

Kammeret: 3 indadhældende vægstene i nord - 2,25 m fornedet, 2,10 m foroven

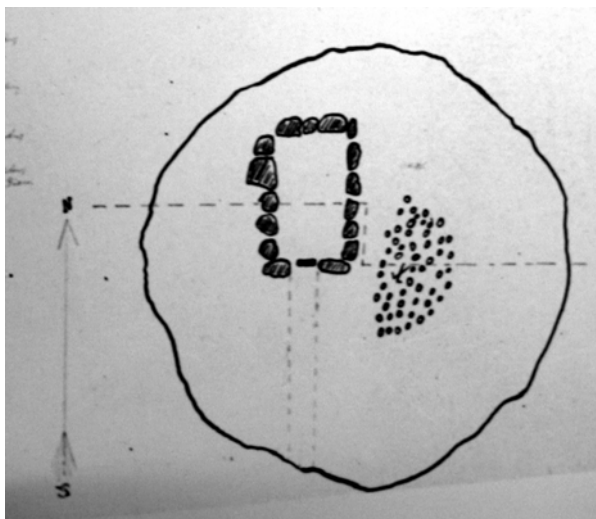
Kammeret: 2 indadhældende vægstene i syd - 2,05 m fornedet, 1,74 m foroven

Højden fra gulvsand til laveste overligger er ca. 1,25 m, inderste overligger er størst ca. 2 m bred.

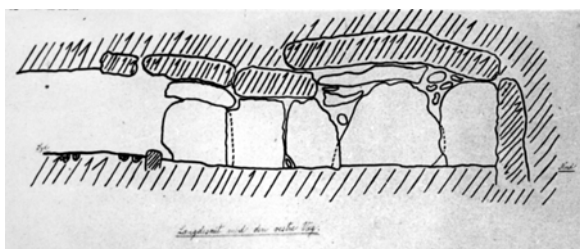
Pause i gravningen fra 3. august til 1. september.

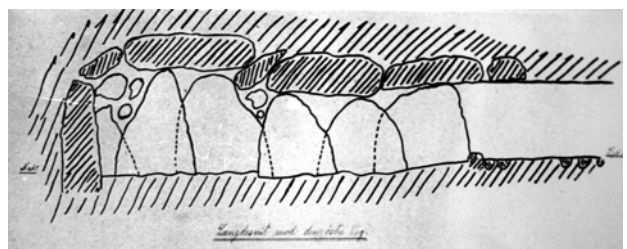
I begyndelsen af august gik jeg på Nationalmuseet. Den fundne huloekse havde jeg med. Mit besøg gjaldt at få højen fredet; men dr. Blinkenberg, som jeg blev ført ind til, var meget misfornøjet med mit pusleri. Han sagde, at museet interesserede sig ikke for et kammers fredning, når museet ikke selv havde udgravet det, og enten jeg eller en anden bonde dreng havde udgravet det, kom vel ud på et.

Dr. Blinkenberg tilføjede, da han så på min tegning: "Mener De, at indgangen kan være i syd? Det er ganske umuligt, så skulle det være et enstående tilfælde. Indgangen må være fra sydøst eller øst. Jeg kunne protestere mod, at den var fra øst, men om den skulle være fra sydøst turde jeg ikke modsige overfor sagkundskaben. Dog så jeg jo, da jeg kom hjem, at indgangen er fra syd. Da jeg i år (1938) den 27. august besøgte Klingerhøj igen, efter over 20 års forløb, tror jeg, sammen med museumsinspektør Peter Riismøller og stud. mag. Ramskov, fastslog de begge ved det medbragte kompas, at indgangen er stik syd!

Vestre væg

Østre væg

Jeg tog fat igen den 2. september for at tømme hele kammerets bund. Jeg manglede en hel del fyld i øst, men kom først til fund, da jeg d. 10. september gik over mod vest. Den 10. september stødte jeg på et lille og velbevaret cylindrisk bæger uden kant, 5,8 cm højt, 8,8 cm bredt for oven, 6,7 cm bredt i bunden med ornamentering, ret ensartet prikning i skråstriber opefter. Ved nordsiden af bægeret lå 3 ravperler i kreds. Lysten var vågnet igen. Jeg søgte ind mod midten og fandt samme dag ca. 1 meter nordøst for sidste bæger en slebet huløkse af granit, 13 cm lang og 5,5 cm, bred. Næste dag gav 3 pile-spidses af granit: én 3,7 cm lang, en anden 4,4 cm lang og den sidste 5,1 cm lang. de lå i vestsiden ud for den store vægsten.

Omtrent lige øst for lerbægeret af 10. september og ud for 3. og 4. vægsten i øst, fandt jeg den 12. september et nyt lerbæger. Det var lidt udadsvejet, 7,7 cm højt, 9,8 cm bredt for oven, 7,9 cm bredt i bunden med ornamentering: ensartet stregning i skrålinier op og ned. I de følgende dage var jeg beskæftiget med at tømme gravkisten for jord helt ind til vestvæggen og til de to af nordvæggens bæresten. Det gav intet fund. En knold fyld stod nu tilbage i østsiden og nordhjørnet. 18. september viste sig det nydelige lerbæger med let udadbøjet side: 5,5 cm højt, 8,2 cm bredt foroven og 5,3 cm bredt i bunden med ornamentering: muslingeaftryk i zikzak over hele bægeret, det var omgivet af 4 ravperler i kreds i vest. Bægeret var ganske ubeskadiget, det var derimod ikke det andet kar, der kom for dagen samme dag, 18. september. Lerkarret var en del skævt sammentrykket og stod inde ved østvæggens 4. sten i lidt blød jord, ligesom ødelagt af en vandåre. Lerkarret (et bæger?) måler: 9,3 cm højt, 9,4 cm bredt foroven og 5,1 cm bredt i bunden. Det har en udsvejning på ca. 12 cm (i diameter) og en lille rand på 7 mm foroven. Ornamentering består af ca. 3/4 cm lange lodrette streger, hvor udsvejningen er størst.

21. september viste sig i det sidste fyld i nordøsthjørnet et lille depot: 5 ravperler og 4 pilespidses, den ene tresidet, 2,5 cm lang. De andre tre: 5,5 cm lang, 5,6 cm lang og 8,6 cm lang.

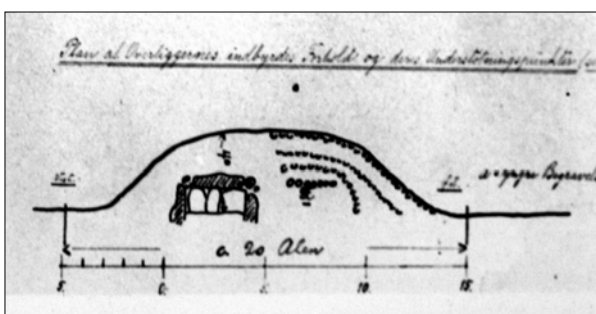
Dermed var gravkisten tømt for jord, det lyse sand synligt overalt og gulvet i plan. De følgende dage medgik til at opmåle kammeret mere nøjagtigt og tegne stenenes form nøjagtigere op: Et festligt arbejde.

En af perlerne fra fundet

Et par af pilespidserne

Snittegning af Klingerhøj

Nu i august 1938 at se Klingerhøj fundet værdigt til at fredes siden 1936, glædede mig meget.

Lindhalls' i Hasseris Næstebog
v. Kalborg, d. 16. Sept. 1938.
Vald. Nold.